

การคาดการณ์อนาคต (Foresight) และการวางแผนระดับชาติด้วยเทคนิคการอนาคต

ดร.สุรชัย สติ๊กคุณารัตน์

Executive Director
APEC Center for Technology Foresight

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การมองภาพอนาคต (Foresight) สำหรับการวางแผนพัฒนาของประเทศ
โครงการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์นโยบายและแผนบริหารและพัฒนาพัฒนา
ระยะที่ 1
โรงแรมทาวร์ดี รีสอร์ท จ.ปราจีนบุรี
10 พ.ย. 60

หัวข้อนำเสนอ

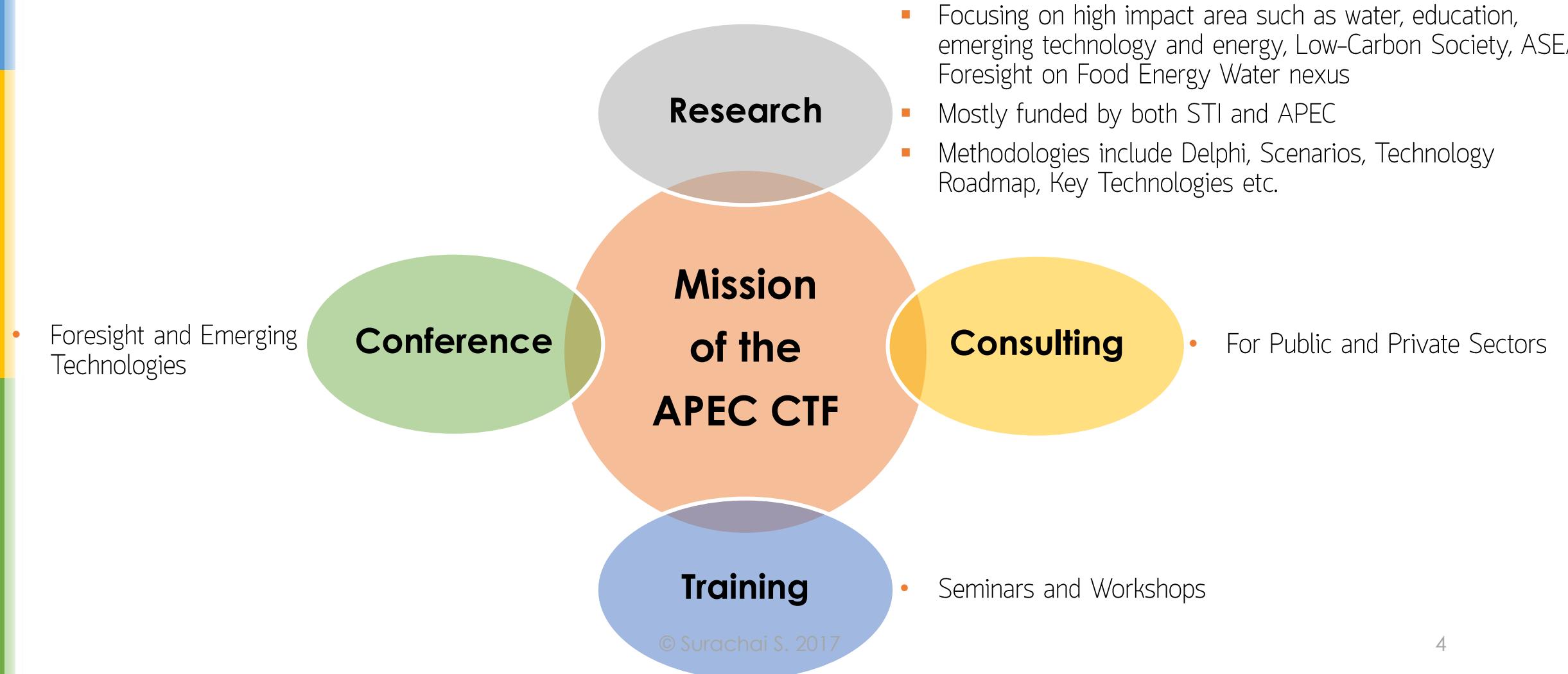
- APEC Center For Technology Foresight (APEC CTF)
- การคาดการณ์อนาคต (Foresight)
- กรณีศึกษาการนำภาพอนาคตไปใช้จริง
 - การแก้ปัญหาความแตกแยกของประเทศไทย: สาธารณรัฐแอลฟิเกาใต้
 - การวางแผนยุทธศาสตร์ทางธุรกิจของบริษัทระดับโลก: บริษัทเชลล์
- การคาดการณ์อนาคตด้วยวิธีการสร้างภาพอนาคต (Scenario Planning)
 - แนวโน้มในอนาคต (Trends)
 - ความไม่แน่นอน (Uncertainties)
 - การจัดทำยุทธศาสตร์/กลยุทธ์จากการคาดการณ์
- ตัวอย่างของการนำภาพอนาคตไปใช้ในการวางแผนโดยหน่วยงานในประเทศไทย

History and Establishment

- The first multi-economy level foresight organization in the world
- 1998: Launched as a project of the Industrial Science and Technology Working Group (ISTWG) within APEC
- 2012: Transformed to the Policy Partnership on Science, Technology and Innovation (PPSTI) Working Group
- Hosted by the National Science Technology and Innovation Policy Office (STI), Thailand

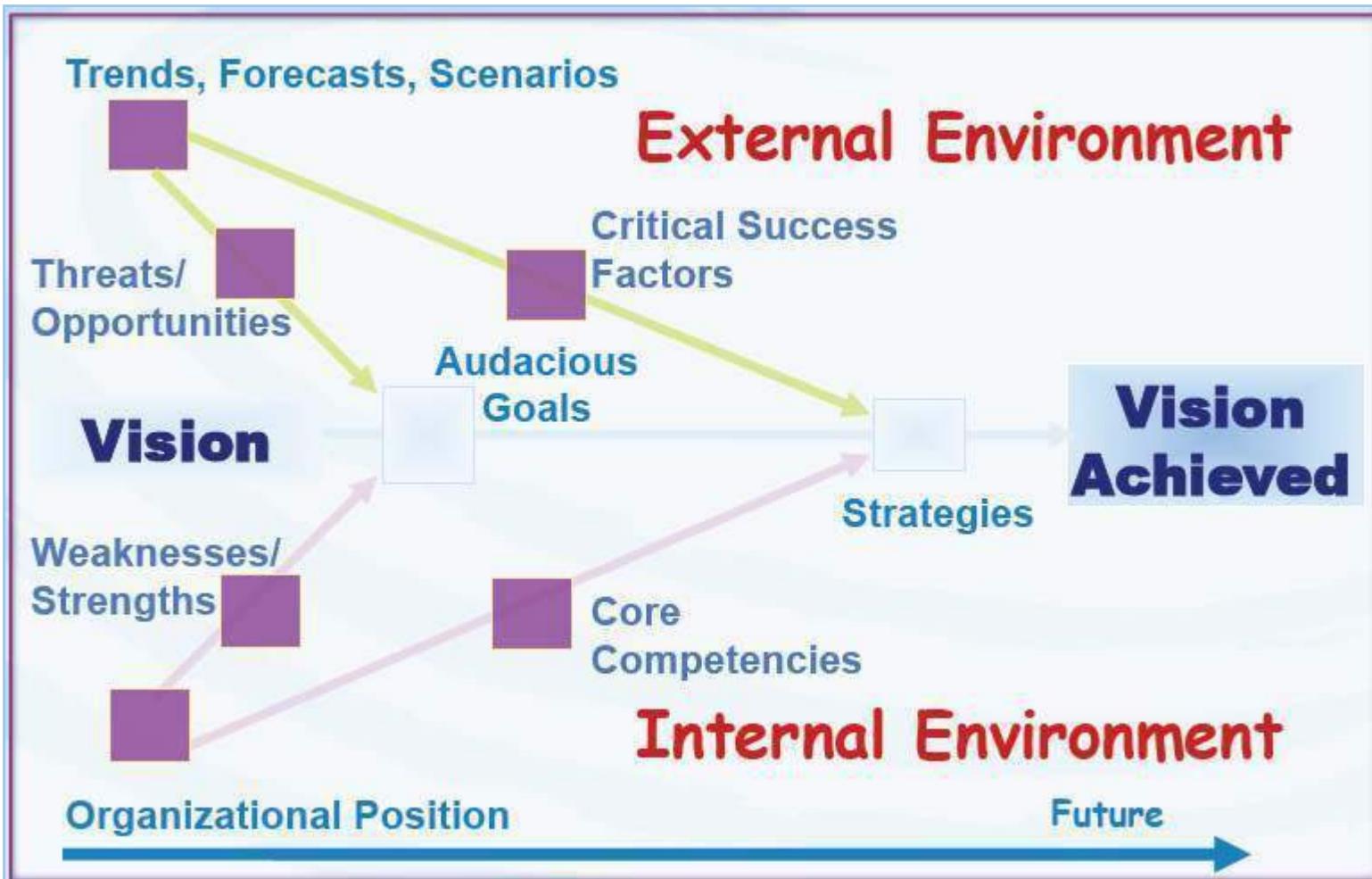
APEC CTF aims to develop and diffuse foresight capability and leading edge planning tools to prepare APEC economies for rapid change and major societal challenges.

การคาดการณ์อนาคต (Foresight)

Aspirational Futures and Strategic Planning

Source: APEC CTF, AFI, IAF (2010), Foresight for Strategic Planning

© Surachai S. 2017

Components of Foresight

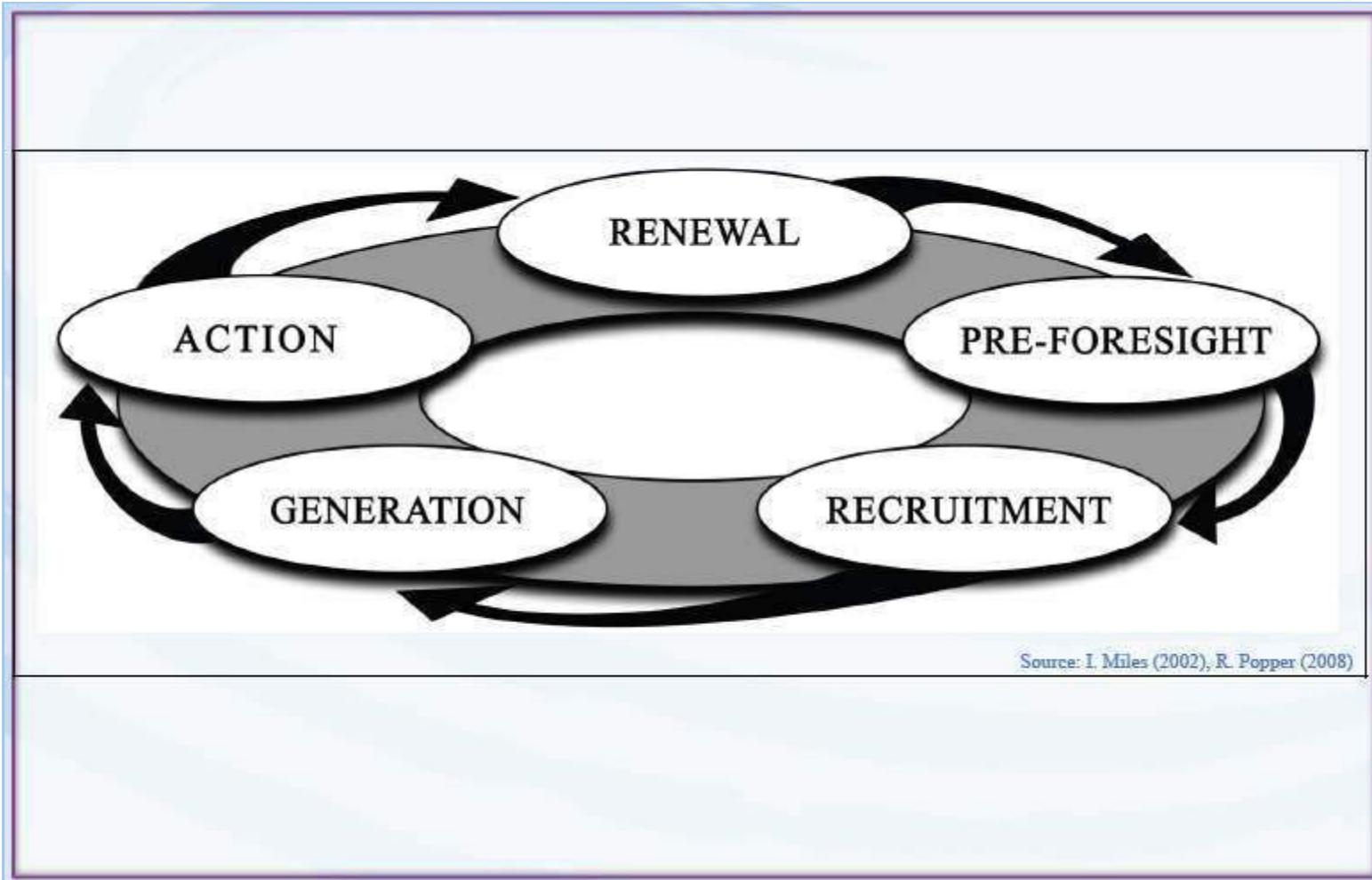
- Understanding (Scanning, Trends, Forecasts, Scenarios)
 - Identifying and forecasting change
 - Systems, assumptions
 - Surprises, wildcards, creative & visionary options
- Choosing/Creating (Vision, Mission, Audacious Goals, Strategy, Action)
 - Stimulating creativity
 - Linking values and options
 - Defining, committing to and creating the future we want
 - Testing strategies

Choosing and Using Future Tools

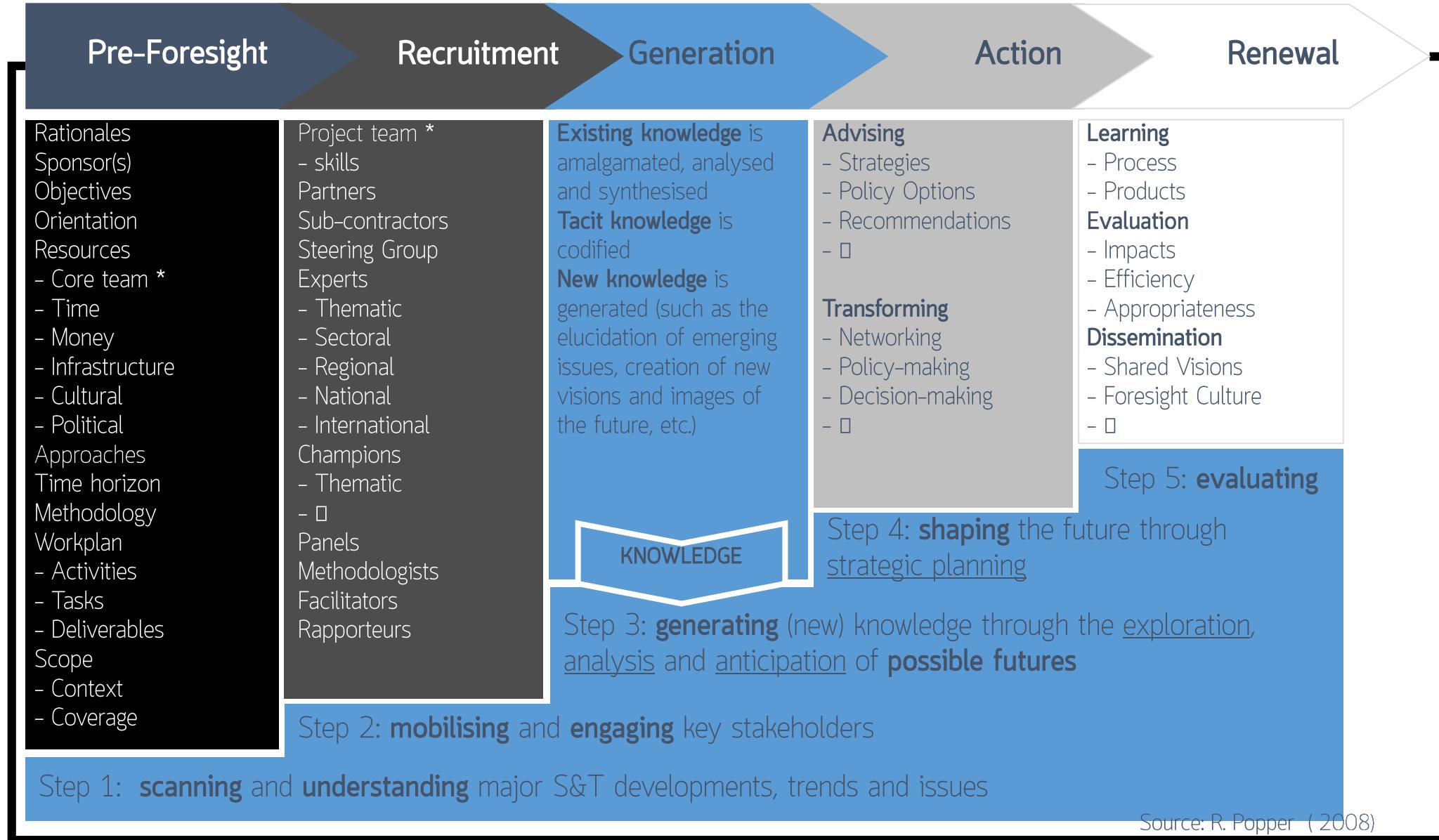
Factors affecting the choice of the tool and its approach:

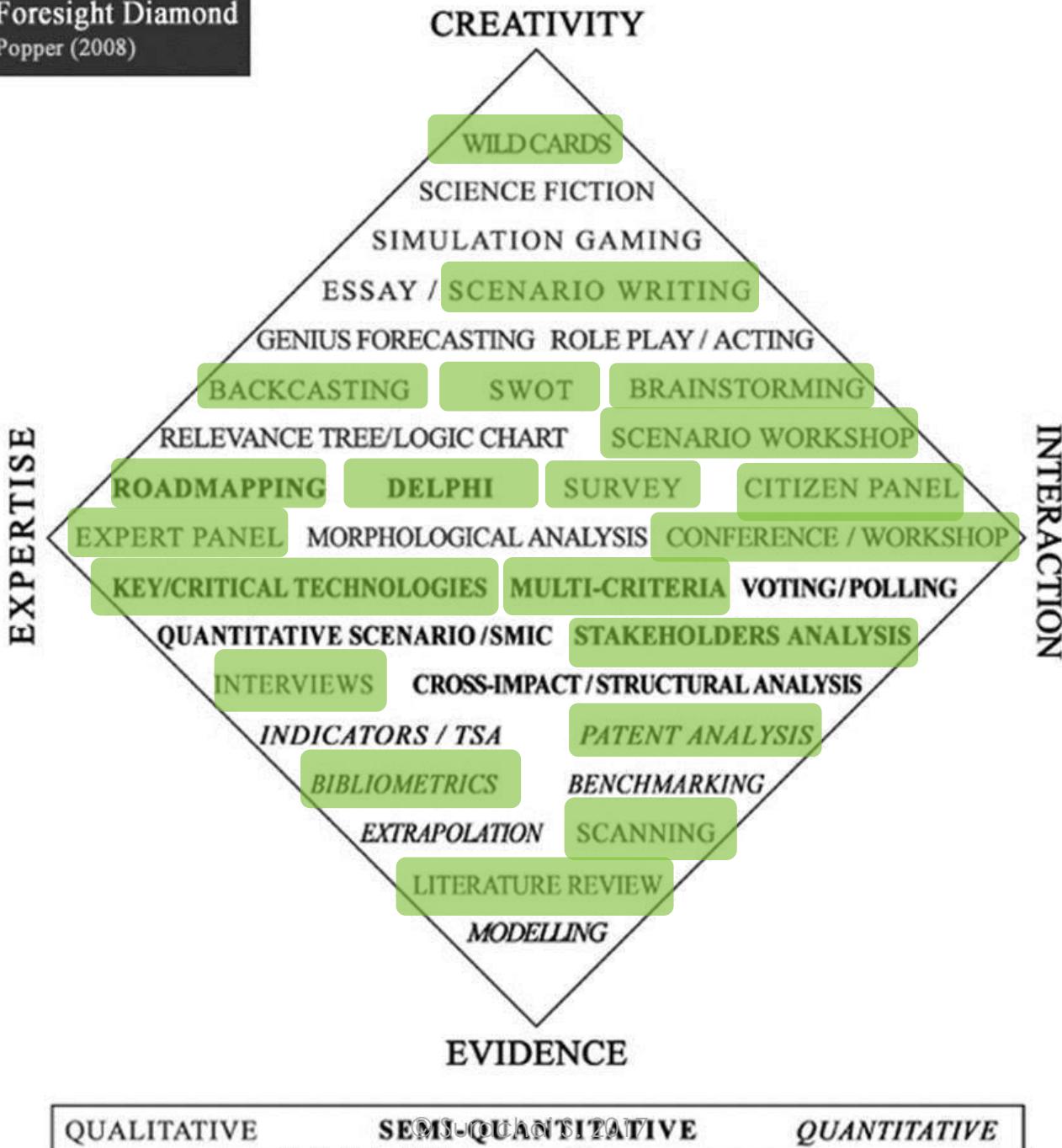
- purpose, needs of the organization
- audience
- nature of threats & opportunities
- innovativeness vs. paradigm paralysis
- existing internal futures related information and resources
- budget (time and \$)
- duration & sustainability desired for the effort

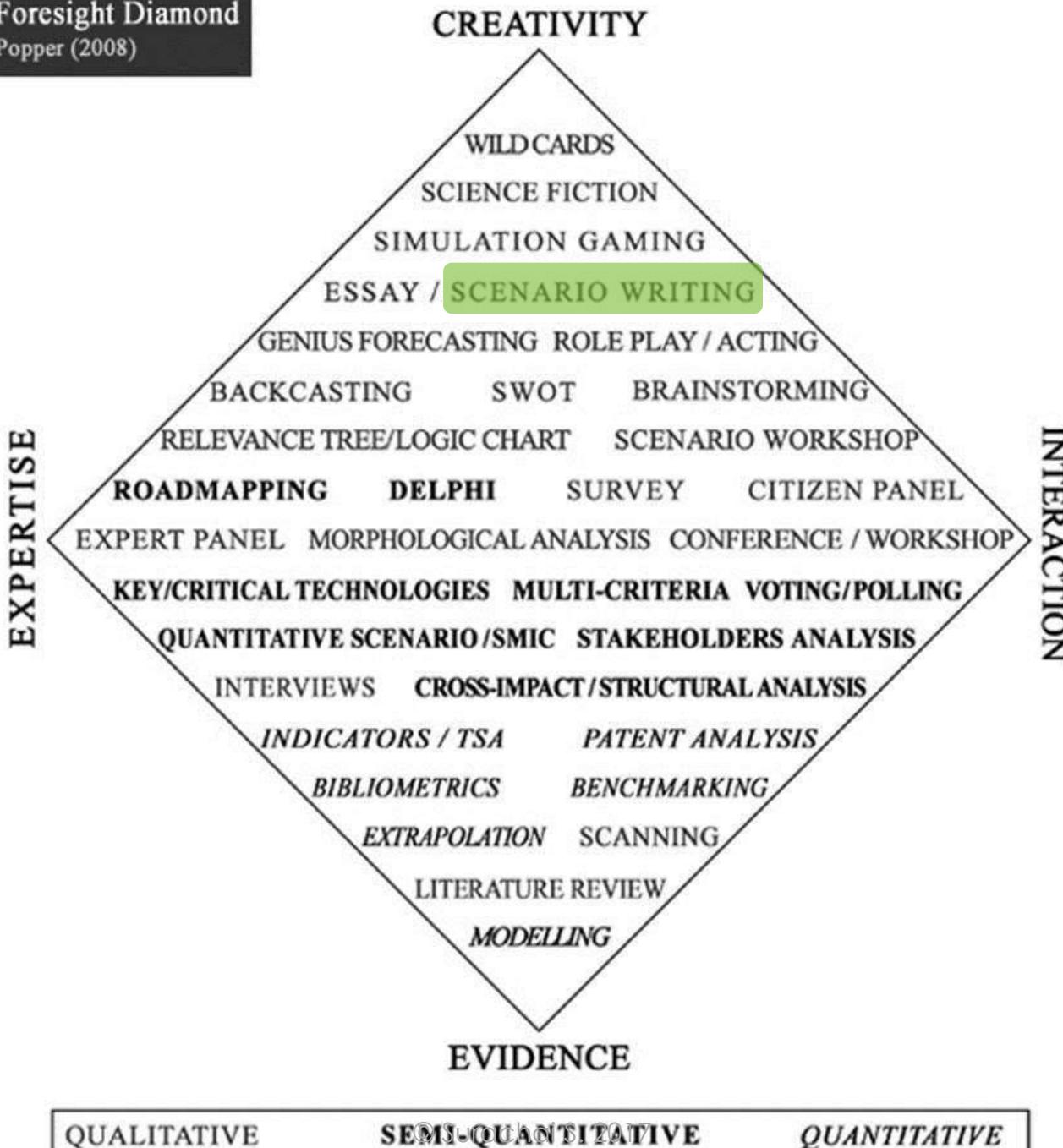
Foresight is a Process

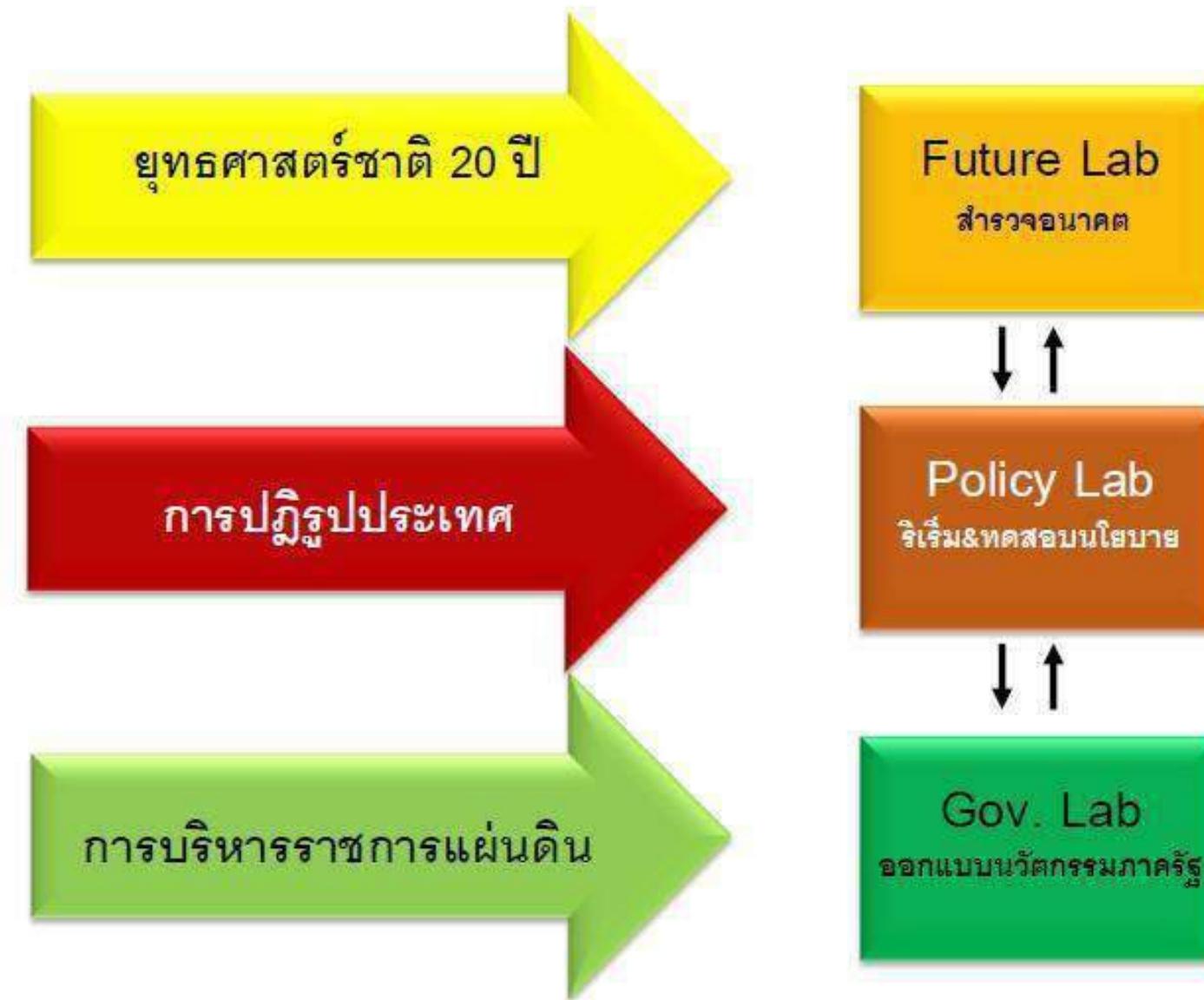
The Foresight Process

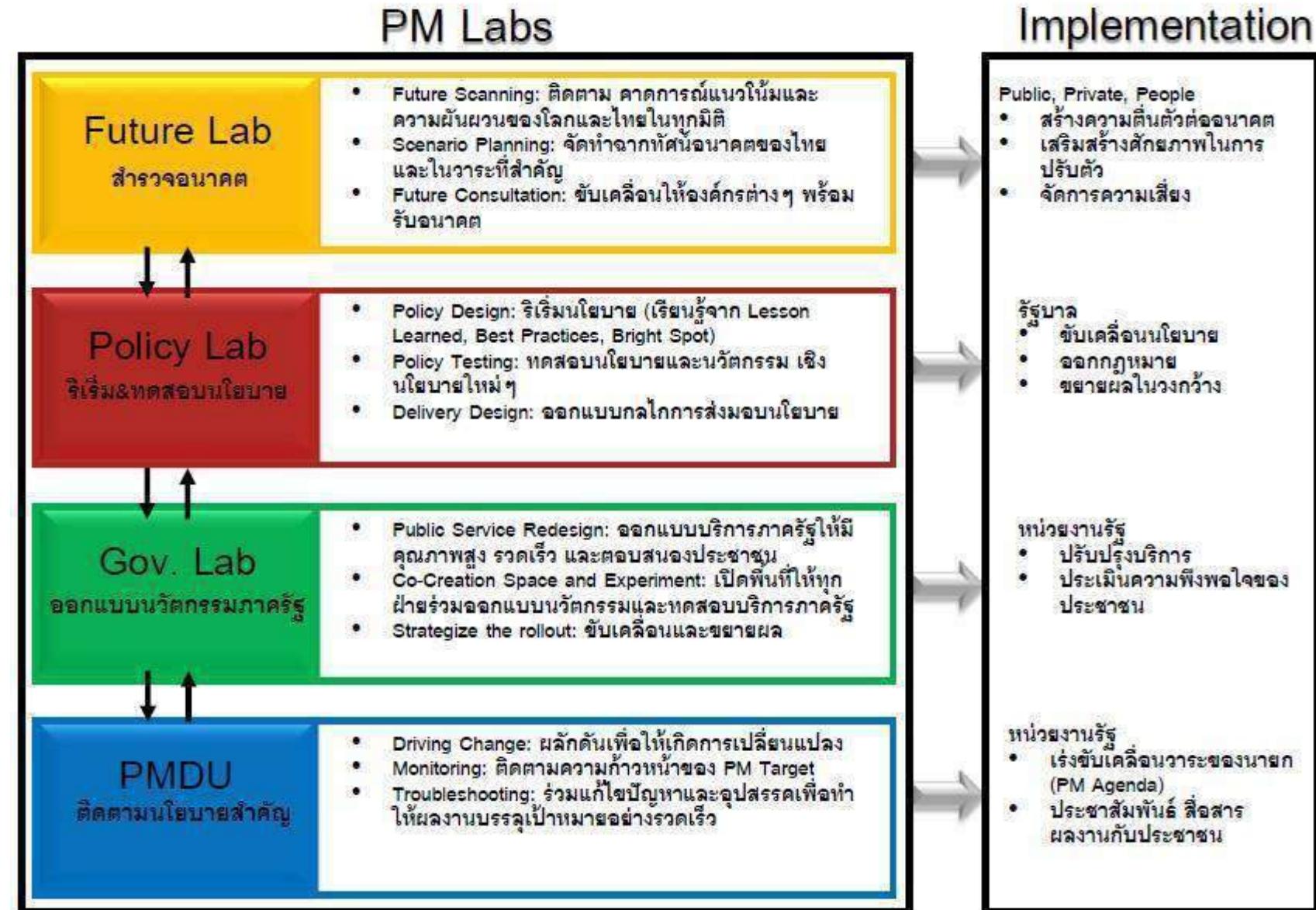

การนำวิธีการคาดการณ์อนาคตไปใช้ในการวางแผนระยะยาวของรัฐบาล

การนำวิธีการคาดการณ์อนาคตไปใช้ในการวางแผนระยะยาวของรัฐบาล

การนำวิธีการคาดการณ์อนาคตไปใช้ในการวางแผนระยะยาวของรัฐบาล

Future Lab

สำนักอนาคต

Future Scanning:
ติดตาม คาดการณ์แนวโน้มและ
ความผันผวนของโลกและไทยใน
ทุกมิติ

- Trend Analysis
- Trend Monitoring
- Trend Projection
- Model and Simulation
- Consulting Experts
- Polling
- Delphi
- Brainstorming

Scenario Planning:
จัดทำจากทัศน์อนาคตของไทย
และในวาระที่สำคัญ

- Weak Signal
- Driving Force
- Forecasting and Backcasting
- Future Wild Cards
- Scenario Building

Future Consultation:
ขับเคลื่อนให้องค์กรต่างๆ พร้อม
รับอนาคต

- Workshop
- Coaching
- Training
- Conferences
- Publications

ตัวอย่างหน่วยงานในต่างประเทศ

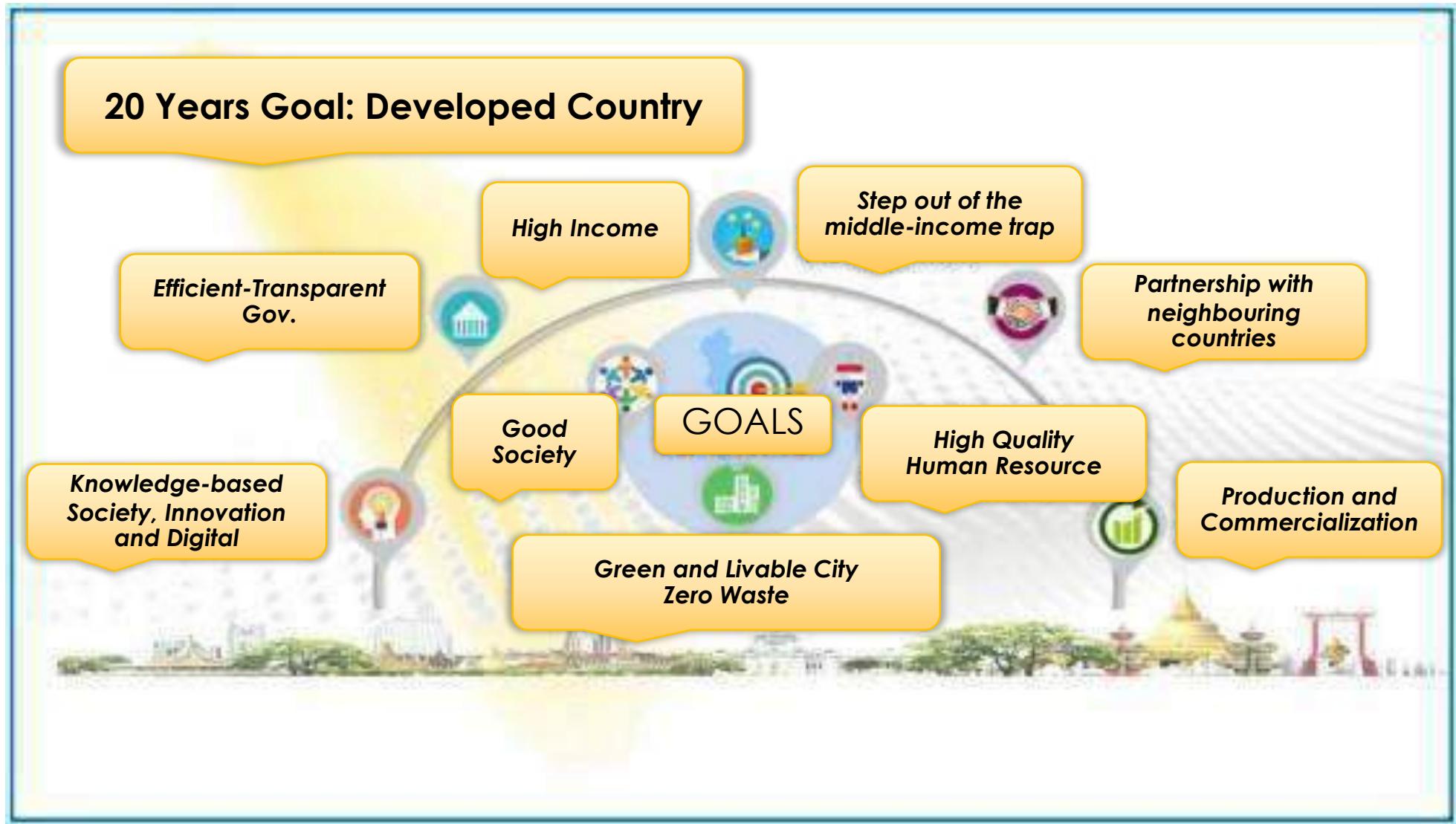
- Sweden: Council on the Future, Minister of the Futures
- Singapore: Centre for Strategic Futures
- Korea: Ministry of Science, ICT and Futures Planning
- UAE: Ministry of Cabinet Affairs and Future

© Surachai S. 2017

ทีม: PM Lab, ดร. สุวิทย์ เมืองทรี

15

Thailand Scenario 2036

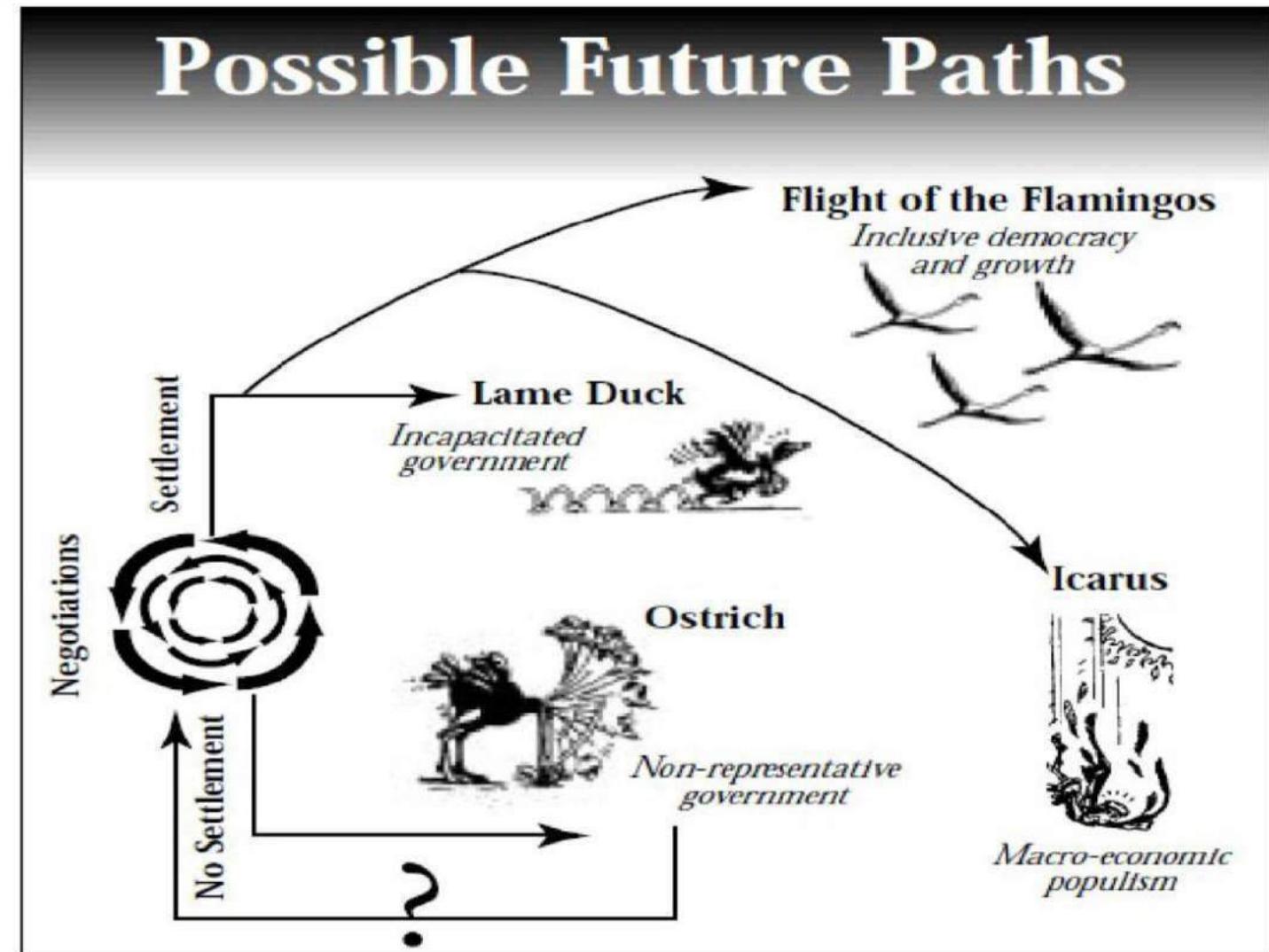
Adapted: (Draft) 20-Year National Strategy

กรณีศึกษาการนำภาพอนามัยไปใช้งัง

กรณีศึกษาการนำภาพอนาคตไปใช้จริง

การแก้ปัญหาความแตกแยกของประเทศไทย: สารานุรักษ์และฝรั่กได้

The Mont Fleur Scenarios

What will South Africa be like in the year 2002?
with a new introduction by Mont Fleur facilitator, Adam Kahane

Source: Deeper News

กรณีศึกษาการนำภาพอนาคตไปใช้จริง

การวางแผนยุทธศาสตร์ทางธุรกิจของบริษัทระดับโลก: บริษัทเชลล์

Exhibit V The major oil exporters

		Reserves
Absorptive capacity	Limited	Ample
Limited	Group I Libya Qatar	Group III Saudi Arabia Abu Dhabi Kuwait
Ample	Group II Algeria Nigeria Venezuela Iraq Indonesia Iran	Group IV

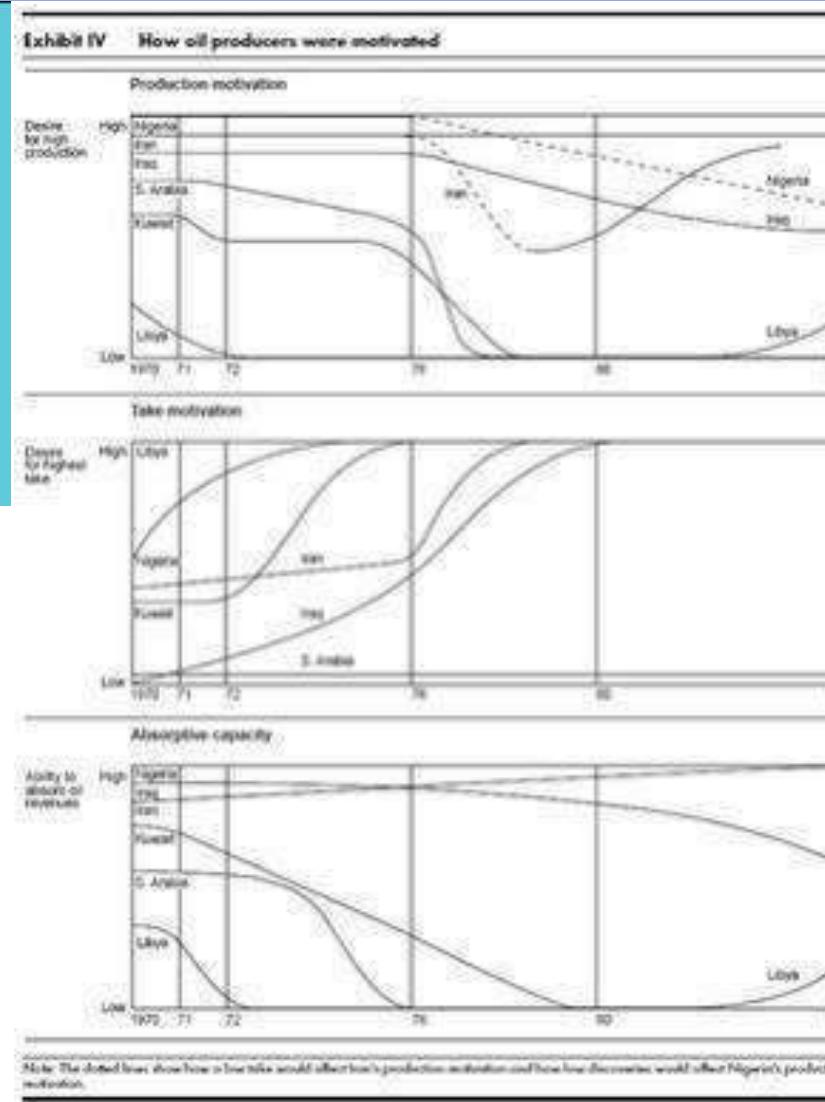
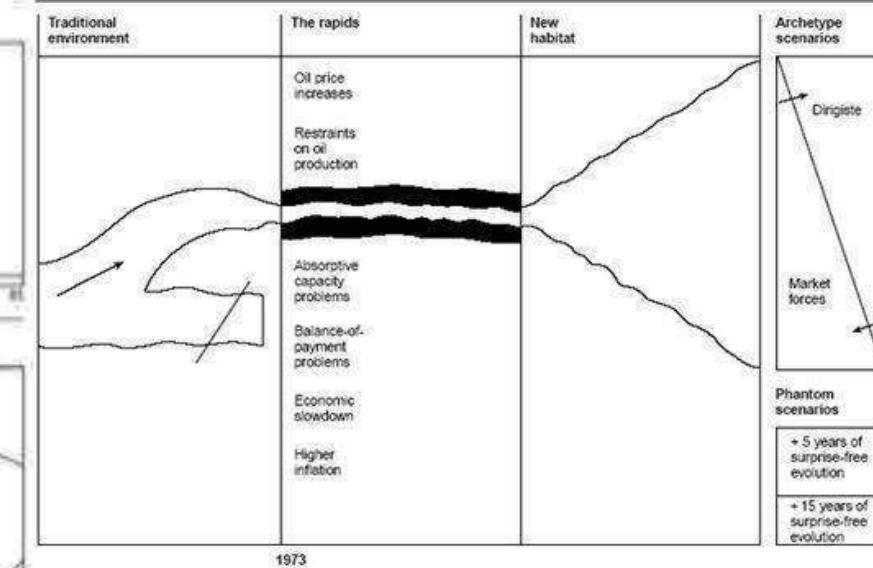

Exhibit VIII 1973 scenarios

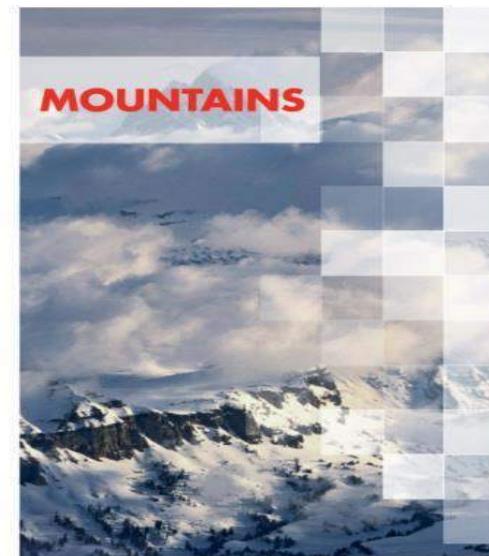
Source: Shell (1970)

กรณีศึกษาการนำภาพอนาคตไปใช้จริง

การวางแผนยุทธศาสตร์ธุรกิจของบริษัทระดับโลก: บริษัทเชลล์

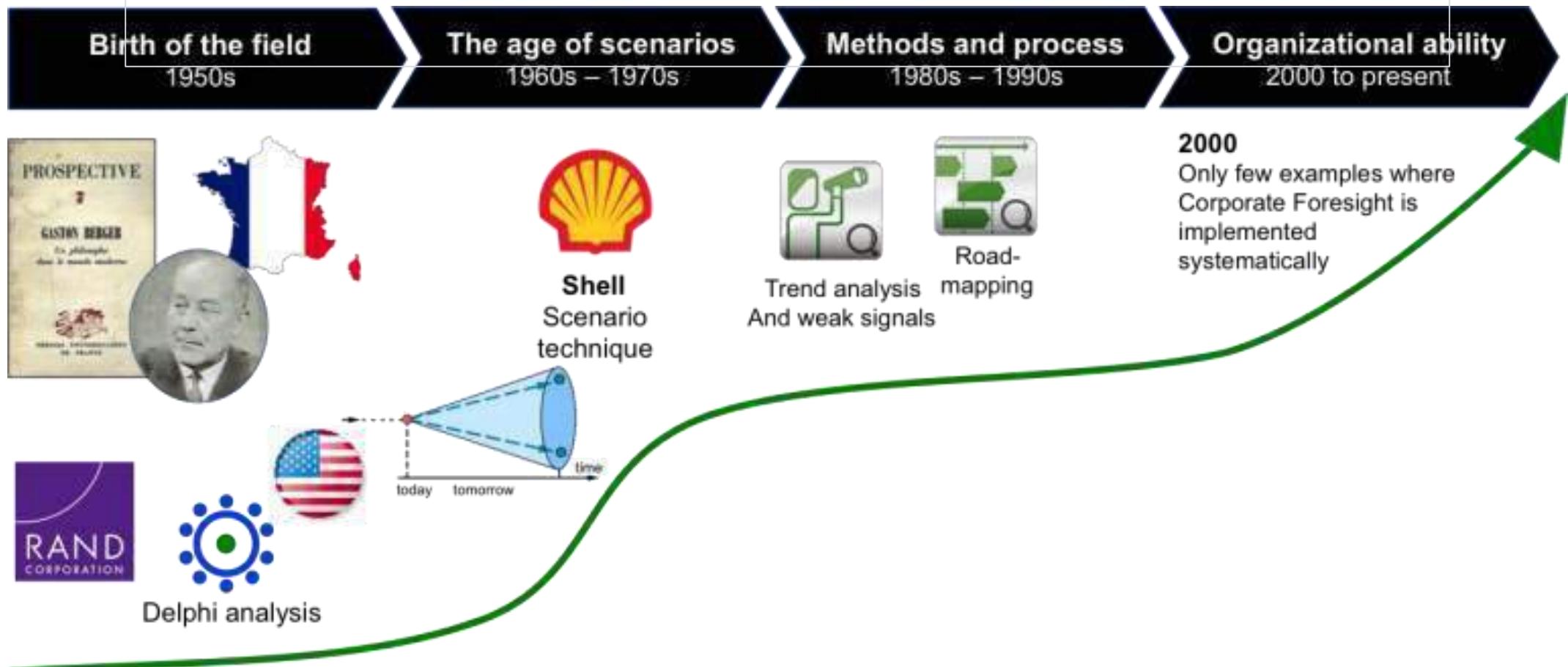

"The New Lens Scenarios"

Source: Shell (2013)

Historical background of Corporate Foresight

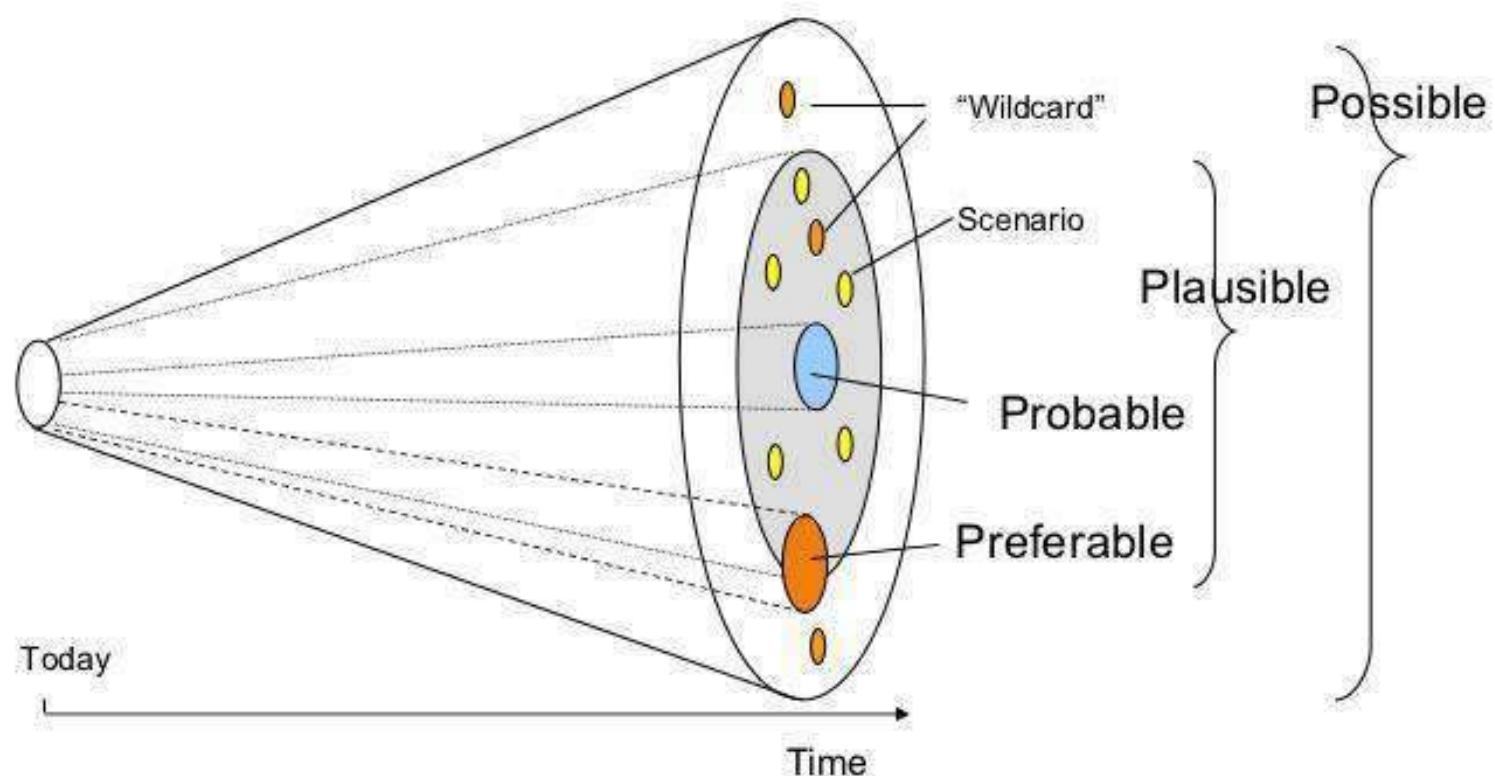

Source: Future Orientation

การคาดการณ์อนาคต ด้วยวิธีการสร้างกาพอนาคต (Scenario Planning)

Types of Futures

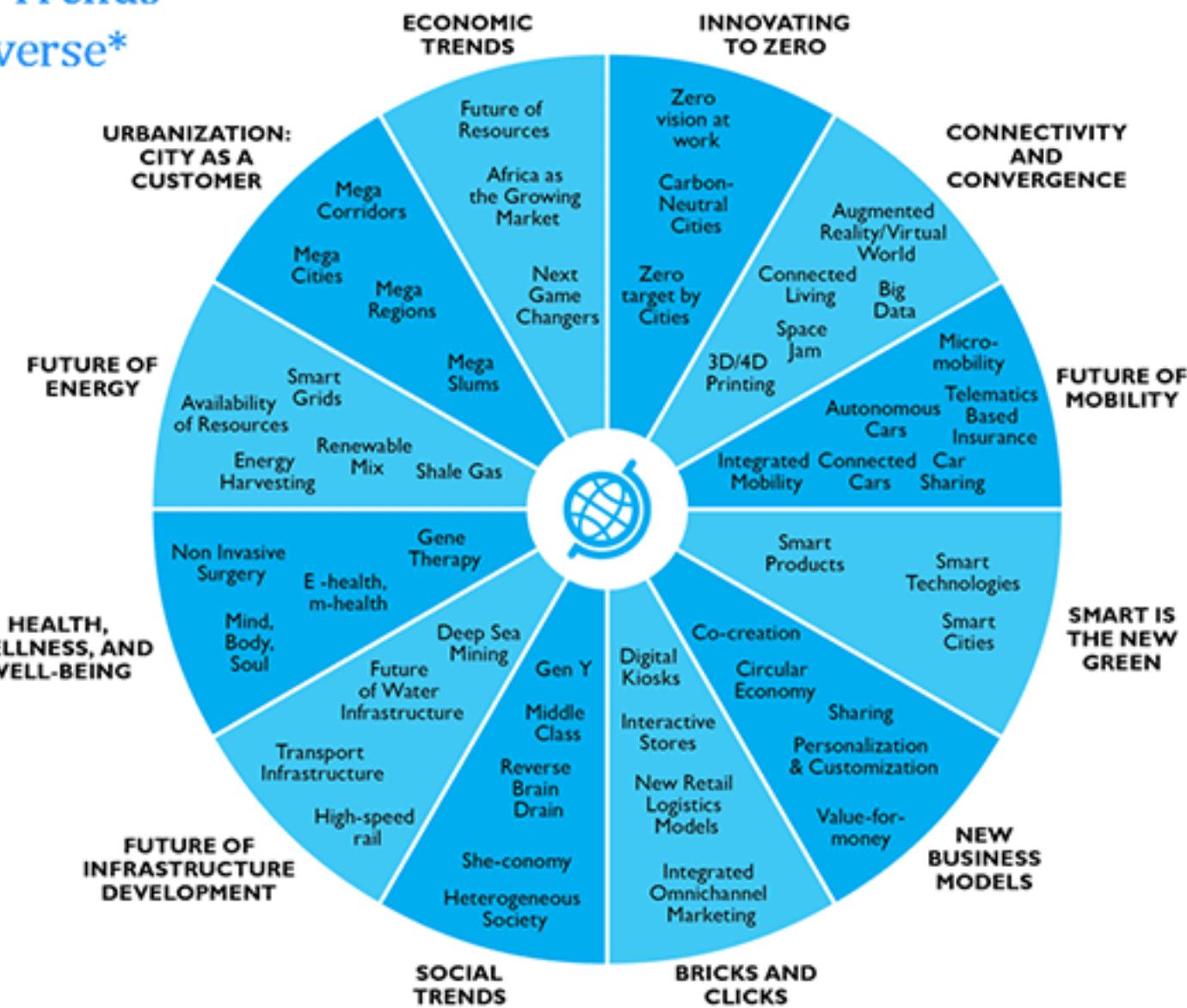

การอนุมัติ

“การจินตนาการถึงอนาคตที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ”

- การกำหนดแนวโน้มที่เป็นแรงผลัก (Drivers) (เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นแน่ๆ 100 %)
- การกำหนดความไม่แน่นอน (เหตุการณ์สำคัญมากๆ ที่ไม่แน่ใจว่าจะเกิดหรือไม่เกิด ในอนาคต 50 %)
- การกำหนด Wild Cards (เหตุการณ์สำคัญมากๆ ที่ไม่มีวี่แววว่าจะเกิดขึ้น แต่หากเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบอย่างใหญ่หลวง 0 %)
- การกำหนดโครงเรื่องของภาพอนาคต
- การเขียนภาพอนาคต

Mega Trends Universe*

*This list is not exhaustive

การคาดการณ์อนาคตด้วยวิธีการสร้างภาพอนาคต

แนวโน้ม (Trends)

แนวโน้ม หมายถึง เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน และมีผลกระทบสูง

- ด้านสังคม (Social; S): การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ, การเข้าสู่สังคมเมือง, มีโรคอุบัติใหม่เพิ่มมากขึ้น
- ด้านเทคโนโลยี (Technological; T): การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวันมีมากขึ้น
- ด้านเศรษฐกิจ (Economic; E): การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, การขาดแคลนแรงงานในระดับล่างถึงระดับกลางมากขึ้น
- ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental; E): โลกร้อนขึ้น, การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากขึ้น, มีการใช้พลังงานทดแทนมากขึ้น
- ด้านการเมือง การปกครอง (Political; P): การเปลี่ยนแปลงขั้วอำนาจจากซีกโลกตะวันตกสู่ซีกโลกตะวันออก, การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น

การคาดการณ์อนาคตด้วยวิธีการสร้างภาพอนาคต

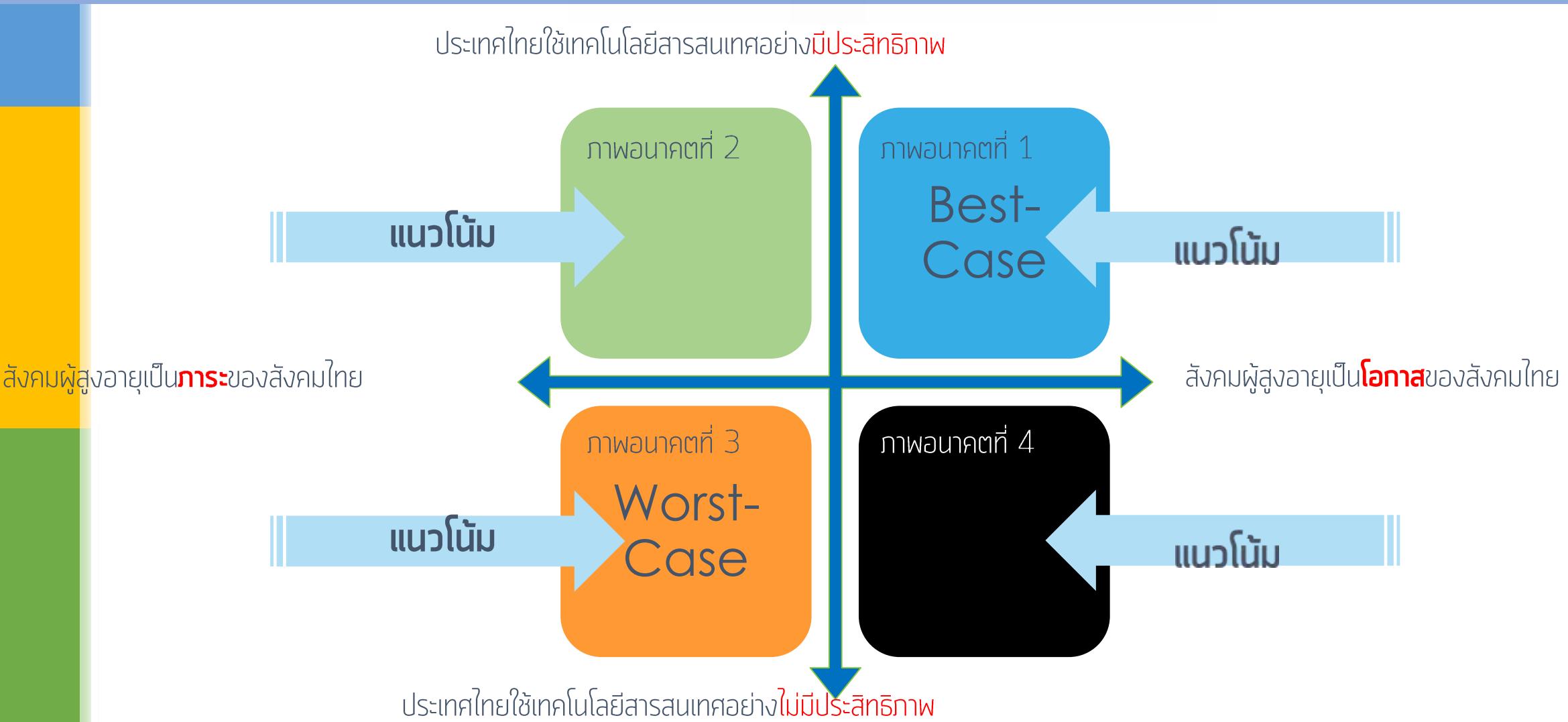
ความไม่แน่นอน (Uncertainties)

ความไม่แน่นอน หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่แน่ใจว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ หากเกิดขึ้นจะทำให้อนาคตเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน

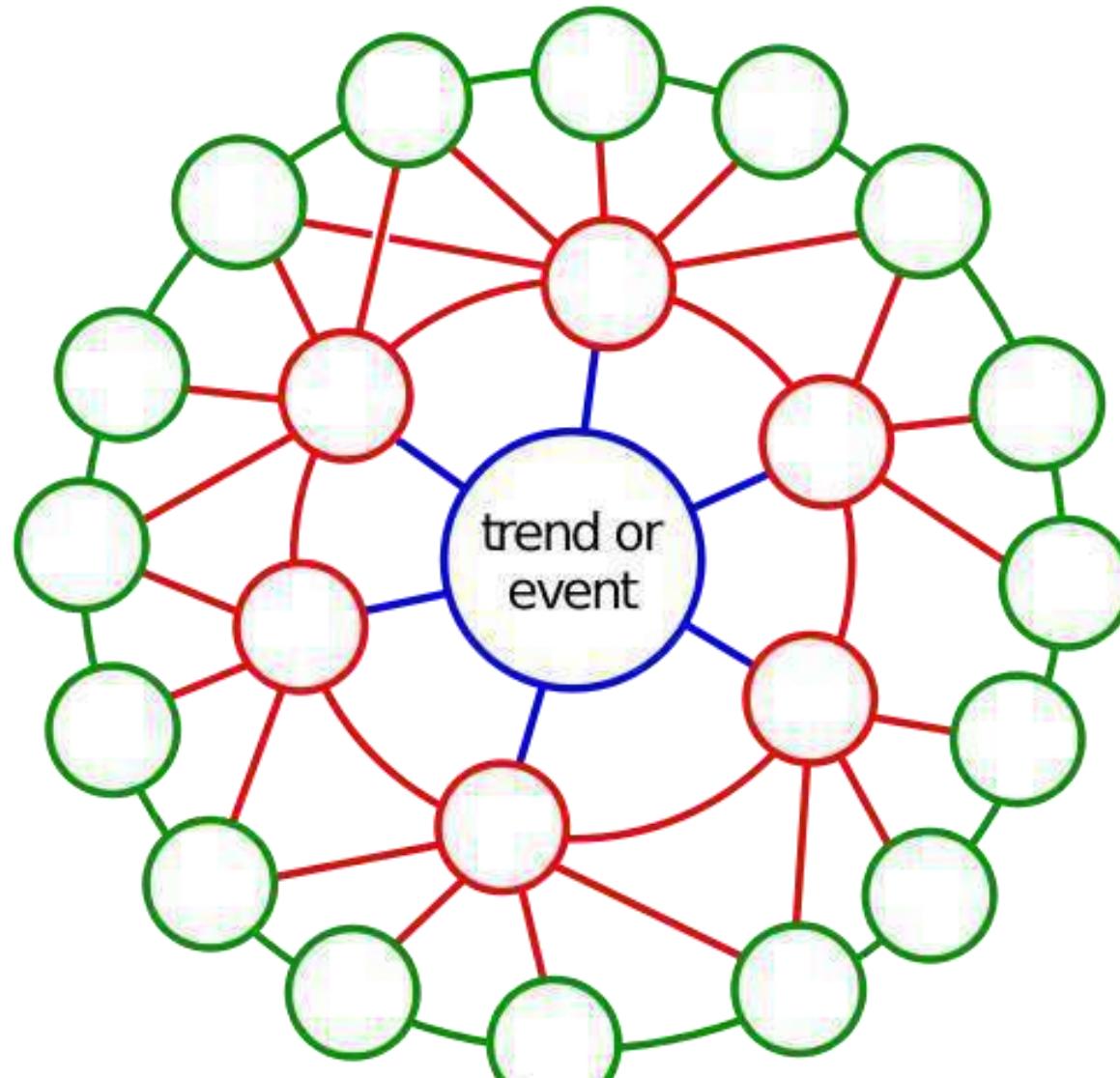
- ด้านสังคม (Social; S): สังคม^{ผู้สูงอายุจะเป็นโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคมไทย}
- ด้านเทคโนโลยี (Technological; T): ประเทศไทยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่
- ด้านเศรษฐกิจ (Economic; E): สังคมไทยมีความพร้อมหรือไม่ ต่อการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental; E): สังคมไทยสามารถปรับตัวหรือไม่ ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ด้านการเมือง การปกครอง (Political; P): ท้องถิ่นมีความพร้อมหรือไม่ ต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การคาดการณ์อนาคตด้วยวิธีการสร้างภาพอนาคต

ประเด็นหลัก (Scenario logics)

การใช้เทคนิคของ Futures Wheel ในการสร้างภาพอนาคต

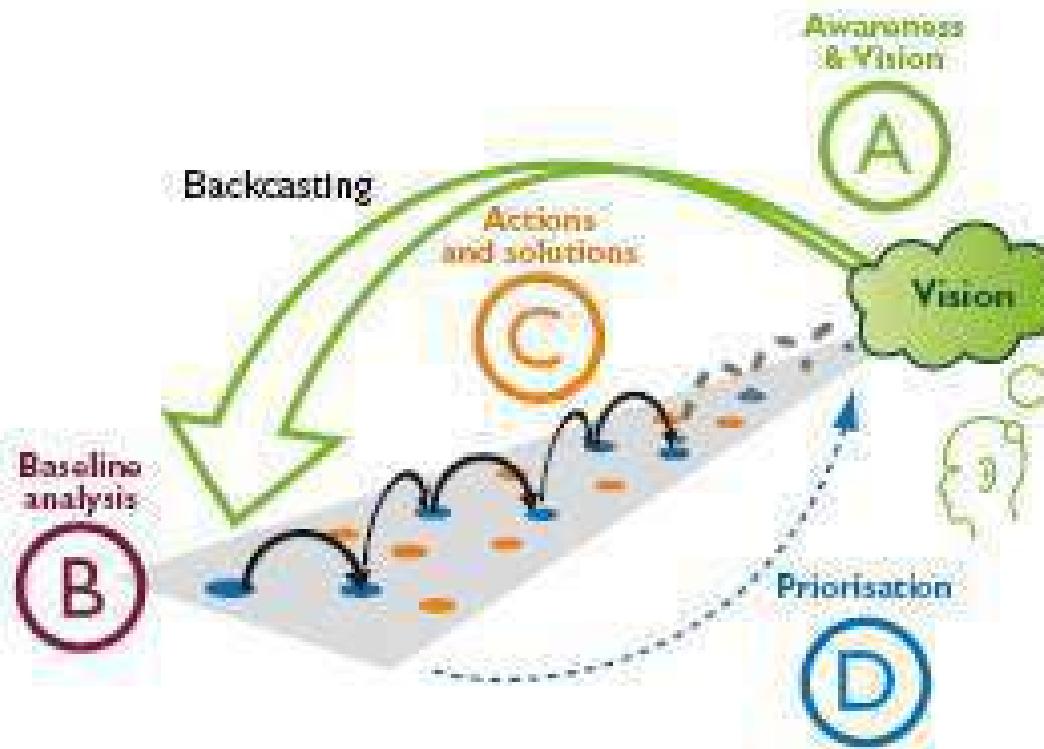

© Surachai S. 2017

Source: Jerome C. Glenn.²⁹

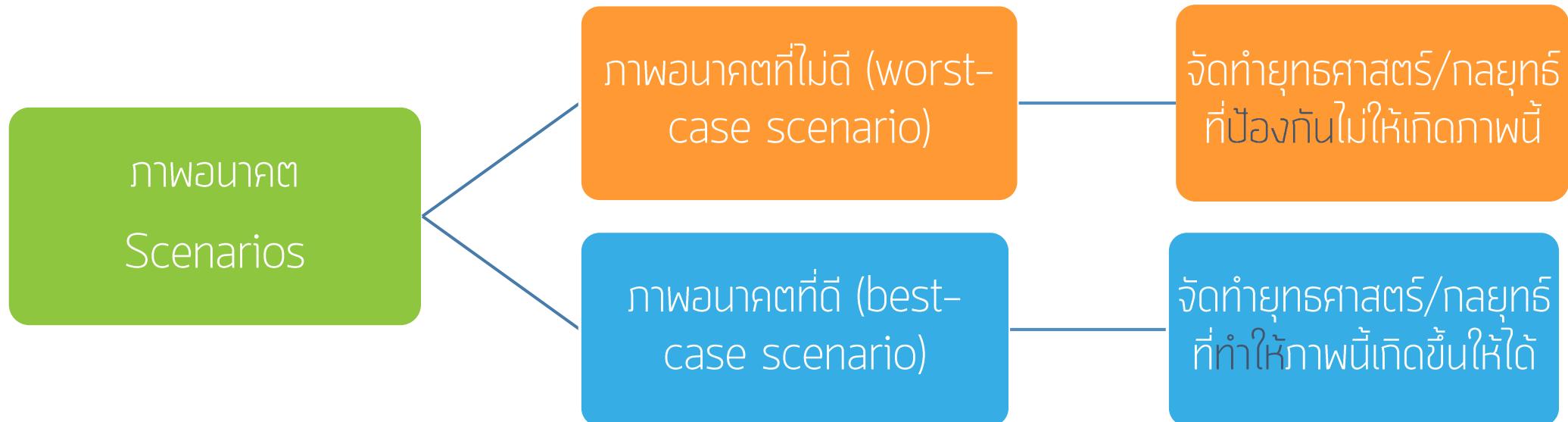
การวางแผนจากภาพอนาคตด้วยวิธี Back-casting

Back-casting method

การคาดการณ์อนาคตด้วยวิธีการสร้างภาพอนาคต

การจัดทำยุทธศาสตร์/กลยุทธ์จากการคาดการณ์

ตัวอย่างของภาพอนาคตที่ได้จัดทำโดยหน่วยงานในประเทศไทย

ขอบเขตภาพอนาคต	ประเด็นของภาพอนาคต	โครงการ	หน่วยงานเจ้าของโครงการ/หน่วยงานจัดทำ
ประเทศไทย	การเกษตร	ภาพอนาคตเกษตรไทย	TDRI
ประเทศไทย	การศึกษา	ภาพอนาคตระบบอาชีวศึกษา	สอศ. /APEC CTF สวน.
ประเทศไทย	พลังงาน สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ	โครงการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาว ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย (ระยะที่ 1)	สพ./ สถาบันฯ ศศินทร์, โนวิสเดป คอนซัลติ้ง กรุ๊ป จำกัด
ประเทศไทย	พลังงาน สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ	(ร่าง) แผนแม่บทพลังงานไทย 2558-2578	สนพ. /สถาบันวิจัยพลังงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภูมิภาค	พลังงาน สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ	LOW-CARBON SOCIETY	APEC ISTWG/ APEC CTF สวน.
ภูมิภาค	พลังงาน สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ	ASEAN FORESIGHT	APEC PPSTI/ APEC CTF สวน.
ประเทศไทย	สุขภาพ	ภาพอนาคตระบบสุขภาพ	สสรส./APEC CTF สวน.
ประเทศไทย	สุขภาพ	ภาพอนาคตปัจจัยกำหนดสุขภาพ	สสส./APEC CTF สวน.
ประเทศไทย	สุขภาพ	ภาพอนาคตเทคโนโลยีชีวภาพ	BIOTEC/ APEC CTF สวน.
ประเทศไทย	ภาพรวม	ภาพอนาคตประเทศไทย	สถาบันคลังสมองของชาติ/APEC CTF สวน.
ประเทศไทย	ภาพรวม	“ประเทศไทยในสามทศวรรษหน้า: สีความท้าทายเพื่อการ เดิบໂຕอย่างมีคุณภาพ”	TDRI
ประเทศไทย	ภาพรวม	ภาพทัศน์ชีวิตคนไทย 2576	สสส./ ดร. มีงสรรพ ขาวสะอาด และ ดร. อภิวัฒน์ รัตน์
ห้องถิน	ภาพรวม	ภาพอนาคตเมืองลำพูน	เทศบาลเมืองลำพูน/ APEC CTF สวน.
ภูมิภาค	สังคม	โครงการการศึกษาภาพอนาคตการพัฒนาและคุ้มครองพิทักษ์ สิทธิผู้ด้อยโอกาส 2551-2555	พม. / สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มธ.
ห้องถิน	สังคม	ภาพอนาคตจังหวัดชายแดนภาคใต้	สสส./ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา (สมส.)